

TAZMİNAT DAVALARINDA ASGARİ ÜCRET UYGULAMASI

Sn.E.Ş,

Tazminat davalarında asgari ücretlerin üzerindeki kazançların uygulanması hakkındaki sorunuzu yanıtlıyorum:

Sorunuzda değindiğiniz gibi, konunun çözümünde Usul hükümlerini gözönünde tutmak gerekmektedir. İşin özünü kavrayabilmek için, önce asgari ücret uygulamasına bir açıklık getireceğiz; daha sonra asgari ücret üzerindeki kazançların tazminat davalarında uygulanması sırasında nelere dikkat edilmesi gerektiğini açıklamaya çalışacağız.

I- ASGARİ ÜCRET UYGULAMASI:

1)Yargıtay'ın kökleşmiş kararları arasında yer alan "Asgari ücretlerin kamu düzeni gereği uygulanması zorunlu olduğu, davacı bilirkişi raporuna itiraz etmese dahi, hüküm gününe kadar yürürlüğe giren tüm asgari ücretlerin hesaplamada gözetileceği, raporlara itiraz edilmemesinin davalı yararına kazanılmış hak oluşturmayacağı; bozmadan sonra da asgari ücretlerdeki artışların yeni bir tazminat hesabını gerektireceği" biçimindeki temel ilkelere dönüşmüş açıklamalar, (bize göre) aslında SSK.rücu davalarında (işçiyi yada haksahiplerini değil de) Kurumu koruyup koruma amacıyla oluşturulmuştur.

506 sayılı Yasa'nın 26.maddesindeki (tavan sınırı konulmasına karşın) Kuruma sınırsız rücu hakkı tanıyan hükmünün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesinden ve yeni 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Yasası'yla Kurumun rücu hakkının işveren yönünden ilk peşin değerle, üçüncü kişi yönünden ilk peşin değer yarısıyla sınırlandırılmasından önceki, uzun yıllar süren rücu davalarında, kaza geçiren işçiye veya ölmüşse haksahiplerine iş kazası dalından bağlanan gelirlerdeki (enflasyon nedeniyle) tüm artışlar işverenden veya üçüncü kişiden sınırsız istenebilmekte iken, bu haksızlığa "tavan sınırı" konulmasına karşın, Kurum her artış için (tavan tükeninceye kadar) yeniden açtığından; işçilerin veya haksahiplerinin işverene karşı açtıkları tazminat davalarında da, dava sona erinceye kadar, kanun ve katsayılarla artan tüm gelirlerin peşin değerlerinin tazminattan düşülmesi nedeniyle, gelir artışlarını karşılamak; hem Kurum'un (rücu yoluyla) daha fazla tazminat almasını sağlamak ve hem de işçinin tazminatından yapılan indirimlerdeki haksızlığı bir ölçüde gidermek için "asgari ücretlerin hüküm gününe kadar, hatta Yargıtay bozma kararından sonra da uygulanması" suretiyle denge sağlanmak istenmiştir. Bugüne kadar kimse böyle bir yorum yapmamıştır ama, gerçek budur.

2) Bu konuda şu hususu önemle belirtmekte yarar var: **Bozma karardan sonra** asgari ücretlerde bir artış olmuşsa, bu artışlara göre yeniden tazminat hesaplanacak; ancak, **davacının temyiz başvurusu yoksa**, yeniden hesaplanacak tazminat tutarı **önceki davadaki miktarı geçemeyecektir**. Kuşkusuz, kararı davacı temyiz etmiş ve karar onun yararına bozulmuşsa, dava henüz sonuçlanmamış olacağından, bozmadan sonra artan asgari ücretler üzerinden hesaplanacak tazminat miktarı hükme esas tutulacaktır.

II- ASGARİ ÜCRETLERİN ÜZERİNDEKİ KAZANÇLARIN UYGULANMASI:

Tazminat hesabına esas tutulacak kazançlar asgari ücretlerin üzerinde ise, tarafların HMUK hükümleri uyarınca davayı sürdürmeleri gerekir.Burada şu ayrıntılara girebiliriz:

1) Bir kere, Yargıtay'ın "Gerçek belli iken varsayımlara dayanılmaz" temel ilkesi uyarınca, kaza (olay) tarihinden hüküm gününe en yakın tarihe kadar bilinen gerçek ücretlerin veya ilgili meslek kuruluşlarından sorulacak emsal ücretlerin hesaplamada gözetilmesi gerekir. Buna "En son verilere (kazanç unsurlarına) göre tazminat hesaplanması"

denilmekte olup, SİTE'mizin "Yargıtay kararları" bölümünde "Tazminatın en son kazançlara göre hesaplanması" başlığı altındaki karar örnekleri incelenmelidir.

2) Tazminat hesabının, yargılamanın en son aşamasında ve hüküm gününe en yakın bir tarihte yaptırılması gerekir ise de, uygulamada Bilirkişi Hesap Raporu verildikten sonra dava uzamakta ve artan ücretlere göre yeni bir Hesap Raporu gerekli olmaktadır. Burada şu ayrıntılara dikkat etmek gerekir:

a) Davacı veya vekili, tazminat hesabıyla ilgili ilk Bilirkişi Raporunu olumlu bulup itiraz etmeseler bile, iki satır bir dilekçeyle "Davanın uzaması durumunda, artan ücretlere göre yeniden rapor isteme hakkımızı saklı tutuyoruz" demeliler. Aksi takdirde ilk rapor, davalı yararına usuli kazanılmış hak oluşturacaktır.

b) Bilirkişi raporuna itiraz süresi öğretide tartışmalıdır. Usulün 283.maddesindeki bir haftalık süre, aslında tarafların "bilirkişi raporundaki eksik ve anlaşılabilir yönler hakkında bilirkişiden açıklama isteme süresi" olup, rapora yargılamanın sonuna kadar itiraz edebilme ve sonradan farkedilen yasaya ve içtihada aykırı durumlar nedeniyle yeni bir rapor isteme hakları bulunduğu düşüncesinde ise de, konunun tartışmalı olması ve farklı görüşler ileri sürülmesi nedeniyle, rapora karşı itiraz ve beyanların bir haftalık sürede yapılması bir önlem olarak benimsenmelidir.

c) İlk raporun verilmesinden sonra, yukarıda uyardığımız gibi, davanın uzaması durumunda artan asgari ücretlere göre yeniden hesaplama yapılmasını isteme hakkı saklı tutulduğu takdirde, ikinci bir bilirkişi raporuyla artan gerçek veya emsal ücretler üzerinden yeniden tazminat hesaplanabilecek ve son rapordaki rakamlar hükme esas olacaktır. (İlk rapordan sonra uzun süre geçmiş ise ve hesaplamada emsal ücretler esas alınmış ise, dosya yeniden bilirkişiye verilmeden önce ilgili yerlerden, meslek kuruluşlarından veya ticaret odalarından yeniden emsal ücretler sorulmalıdır.)

d) Yargıtay bozma kararından sonra, yeniden artan ücretlere göre tazminat hesaplanabilmesi için, önceki mahkeme kararı davacı tarafından temyiz edilmiş ve karar davacı yararına bozulmuş olmalıdır. Böyle bir durumda dava kesin sonuçlanmamış olacağından, davacının yeniden tazminat isteme hakkı vardır.